

*Kvalitet i veiledning
- under og
etter utdanning*

Petter Mathisen

1. Innledning – noen utviklingslinjer
2. Veiledning under og etter utdanning
3. Veiledning i digitale omgivelser
4. Added Values & Added Challenges
5. FOU-basert digitalisering av veiledningsfeltet

1. Innledning – noen utviklingslinjer

Hva er kvalitet i veiledning?

Kvalitet:

- fra lat. "qualitas": hvordan sammensatt – i betydning beskaffenhet, art eller **egenskap**
- Vanlig forståelse i dag: I hvilken grad en/noe betraktes å lykkes med å oppfylle en **hensikt**

1. Innledning – noen utviklingslinjer

1. Veiledningsekspensjon

Veiledning i høyere utdanning

Ulike veiledningssituasjoner

- Veiledning på utøvelse av yrkespraksis
- Veiledning på innøvelse av ferdigheter
- Veiledning på grunnlag av observasjoner
- Veiledning på grunnlag av «referater»/gjengivelser
- Veiledning på skriving av tekster
- Veiledning på distanse
- Veiledning i sanntid
- ... i grupper, i yrke, i utdanning, analogt, asynkront, asymmetrisk...

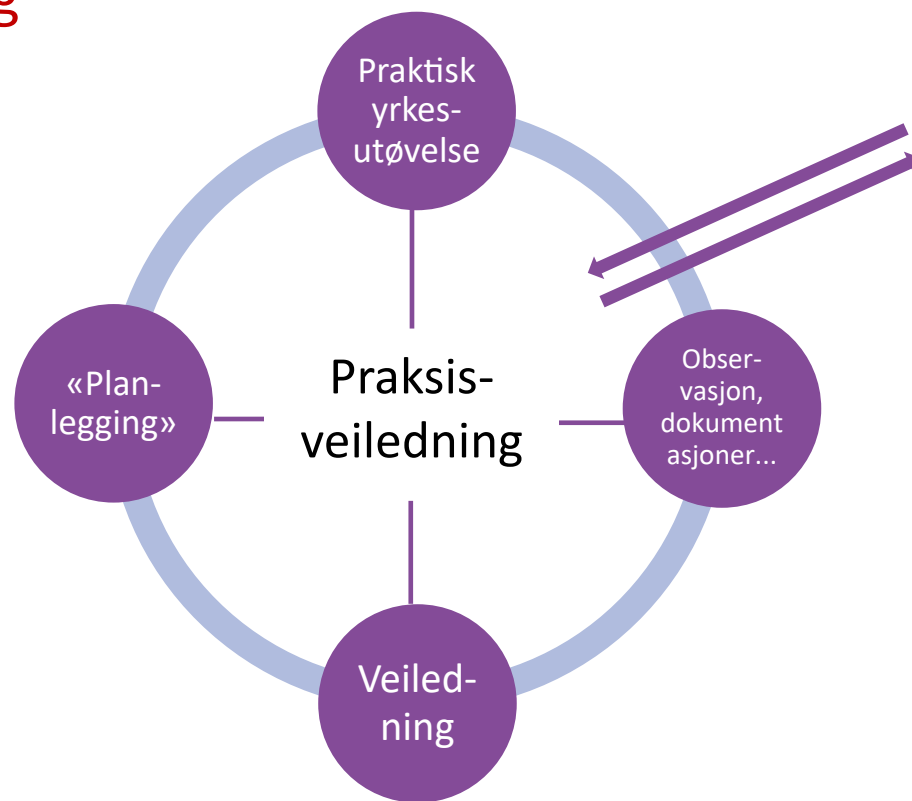
1. Innledning – noen utviklingslinjer

1. Veiledningsekspansjon
2. «Veiledning av svaret!» – men hva er spørsmålet?
3. Praksisseminar i 1992 med viktige «kvaliteter»
 - Tverrfaglig
 - Teknologisk eksperimentell
 - Metode- og ferdighetsutvikling
 - Fokus på utvikling av veiledningens design
4. Veiledning - et kontekstfølsomt fenomen
 - Glem dogmatikken!

2. Veiledning under og etter utdanning

2. Veiledning under og etter utdanning

Særlige utfordringer i
forbindelse med
praksisveiledning

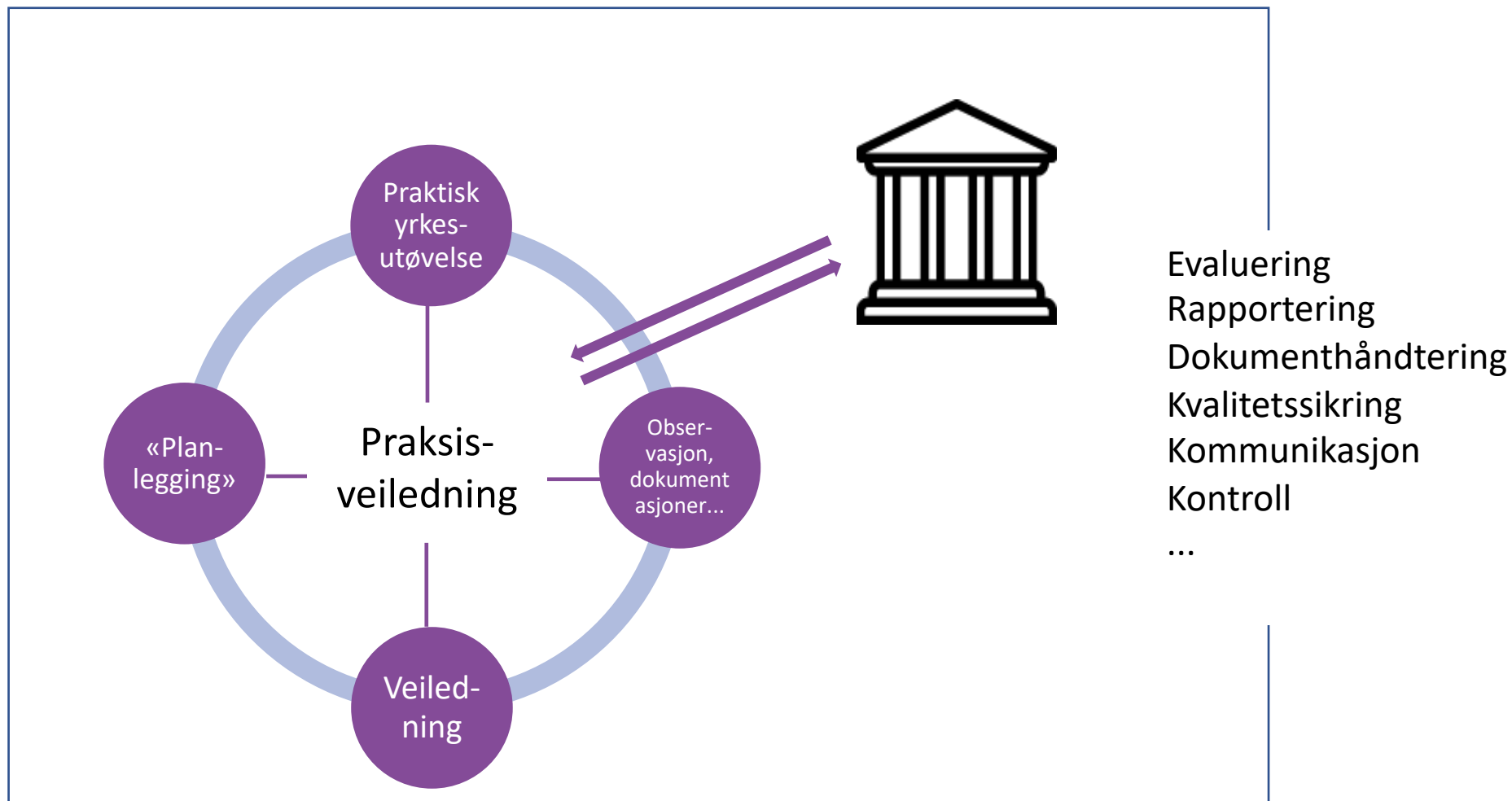

«En nokså formidable
oppgave...»

Noen sentrale utfordringer, praksisveiledningsprosessen i lærerutdanning:

Veiledningskvalitet og systemkvalitet

Veiledningskvalitet og veilederkompetanse

Veilederkompetanse er bestemt av

1. Relevant veiledningsfaglig viten
2. Veiledningsferdigheter
3. Personlige forutsetninger

(Løve, 2012)

Veilederkompetanse

1. Sakskompetanse
2. Observasjonskompetanse
 - Prosessobservasjon
 - Handlingsobservasjon
3. Metodekompetanse
4. Analytiske kompetanse

(Mathisen & Høigaard, 2022)

2. Veiledning under og etter utdanning

2017 (uten mentorer)

2018 (med mentorer)

2. Veiledning under og etter utdanning

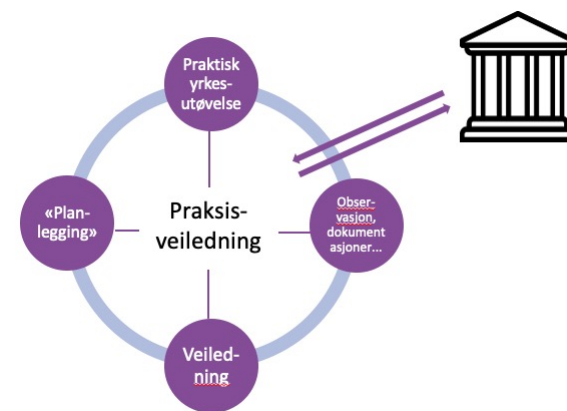
Mentorordning for nyansatte

Kommunale helsetjenesten

«Det å ha en mentor har vært en lettelse. Jeg har blitt tatt var på og hatt en samtalepartner som har vært tilstede og tilgjengelig» (Sivert)

«Enkel, konkret og kostnadsbesparende»
Sissel Kvam (KS)

Praktisk mentoring ...

... Jeg løfter blikket, det er blitt kveld. I lagunen vasser mine to sønner sammen med maori-gutten, Nga. De beveger seg lagsomt, konsentrert. De følger Nga's huskende bevegelser. "Move slowly" sier han og går sakte framover med bøyde knær. De jakter etter blekksprut. Nga stikker rytmisk spydet inn i hulrommene i korallhodene. Han ser etter en bevegelse, et tegn.

Guttene har tid, de har den gode modellen, de har den sakte rytmen, de leter...

Kan dette ha noe med mentoring å gjøre?

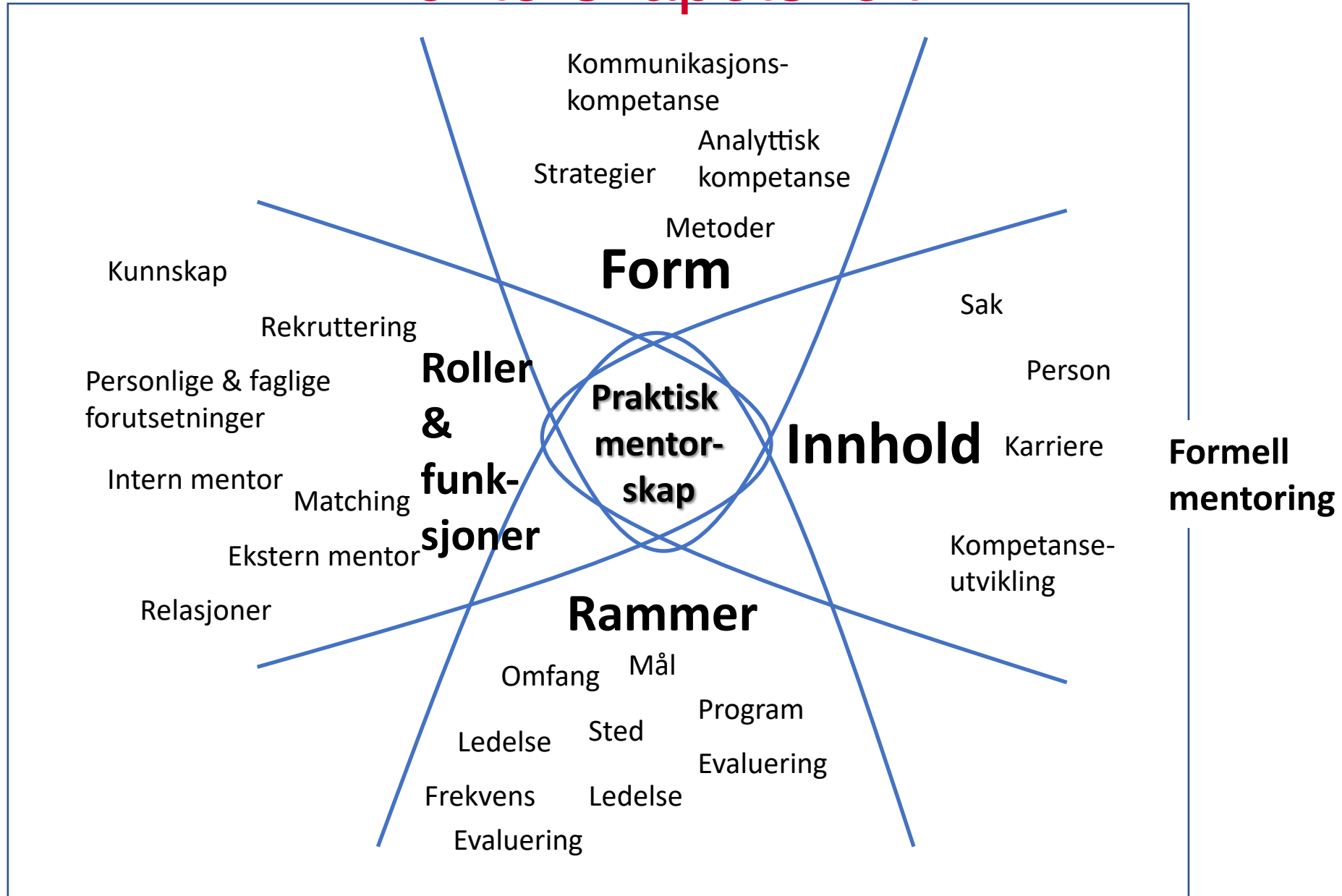
Praktisk mentoring ...

- konsentrert
- fokusert
- langsomt
- rytmisk
- ... sammen med en modell

Eksempler på mentorordninger i yrke og utdanning

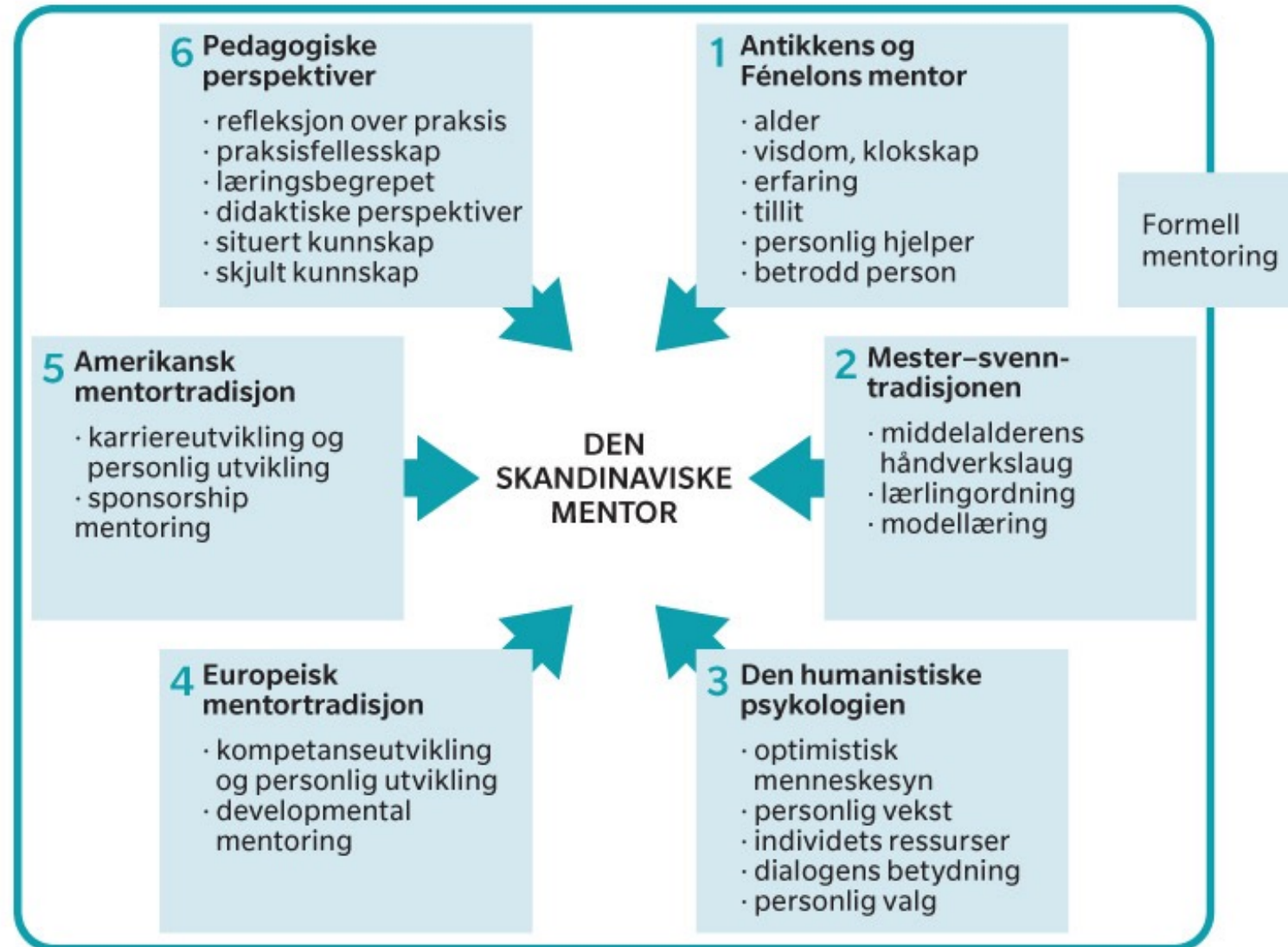
- Vitenskapelig ansatte
- Universitetsledere
- Politi
- Siviløkonomer
- Ordførere
- Lærere
- Leger
- Studenter/MA
- Sosionomer
- Spesialpedagoger
- Biokjemikere
- Trenere
- IT-spesialister/Ericson
- Kvinnelige ledere
- Energibransjen
- Siviløkonomer/EONA
- Nyansatte
 - Lærere,
 - sykepleiere,
 - førskolelærere
- Bibliotekarere
- NKOM
- DIFI
-

Mentorskapets felt

Den skandinaviske mentor

Den skandinaviske mentor

Mentorskap på norsk

Mentorskap på norsk – et kontekstavhengig fenomen

	PERSPEKTIVER						I/E	T/V
MENTOR-ORDNINGER	1 Antikkens og Fenelons mentor	2 Mester- svenn tradisjonen	3 Den humanistiske psykologien	4 Europeisk mentor- tradisjonen	5 Amerikansk mentor- tradisjon	6 Pedagogiske perspektiver		
A. Spesialister på mobilteknologi <i>"Technical mentoring"</i>							I	T
B. Kvinnelige mellomledere <i>"Female Future"</i>							E	T
C. Vitenskapelig ansatte ved universitet i Agder og Stavanger <i>"Mentorordning for nyansatte"</i>							I	T
D. Nyvalgte ordførere <i>"MentorPol"</i>							E	T
E. Kvinnelige ledere i energibransjen <i>"EBL's mentorprogram"</i>							E	T/V
F. Kollega i utenlandstjeneste <i>"Web-basert bilde-lyd mentoring"</i>							I	V

Betydelig samsvar

Noe samsvar

Lite samsvar

I/E – Intern eller ekstern mentor

T/V – Tildelt eller valgt mentor

Aktuell litteratur:

Mathisen, P. (2014). [Mentor. - Mentoring i teori og praksis. 2. utgave](#), Bergen: Fagbokforlaget.

Mathisen, P. (2014). [Long distance mentoring, Magma - Tidsskrift for økonomi og ledelse, 2014 \(2\) s. 86-87](#)

Mathisen, P. (2011). [Mentorskap på norsk. Begrepet og praksisen](#) I: Skagen, K. (red). *Kunnskap og handling i pedagogisk veiledning*. 2. utgave, Bergen: Fagbokforlaget.

Høigaard, R., & Mathisen P. (2009). [Benefits of formal mentoring for female leaders](#). *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring* Vol. 7, No. 2, August 2009, 64-70

Mathisen, P. & Wergeland, B. (2009). [Web-basert bilde-lyd mentoring - Pedagogiske muligheter og utfordringer](#). *Digital kompetanse, Nordic Journal of Digital Literacy*, 3-4, vol. 4, 173-188.

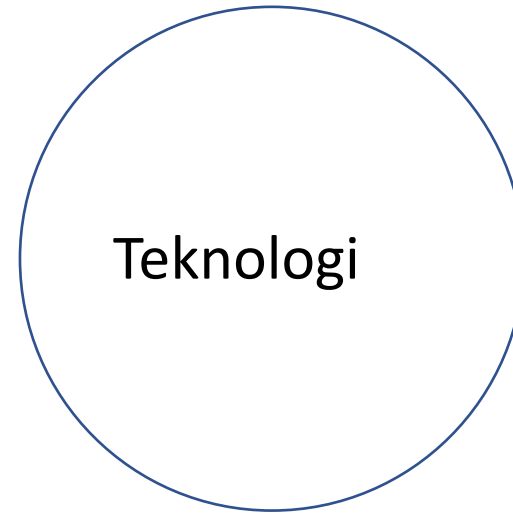
Mathisen, P. & Øgaard, H. (2008). [Hvem skal ha hvem? Balansert matching av mentorer og protesjeer. MAGMA](#), Tidsskrift for økonomi og ledelse, 4/2008.

3. Veiledning i digitale omgivelser

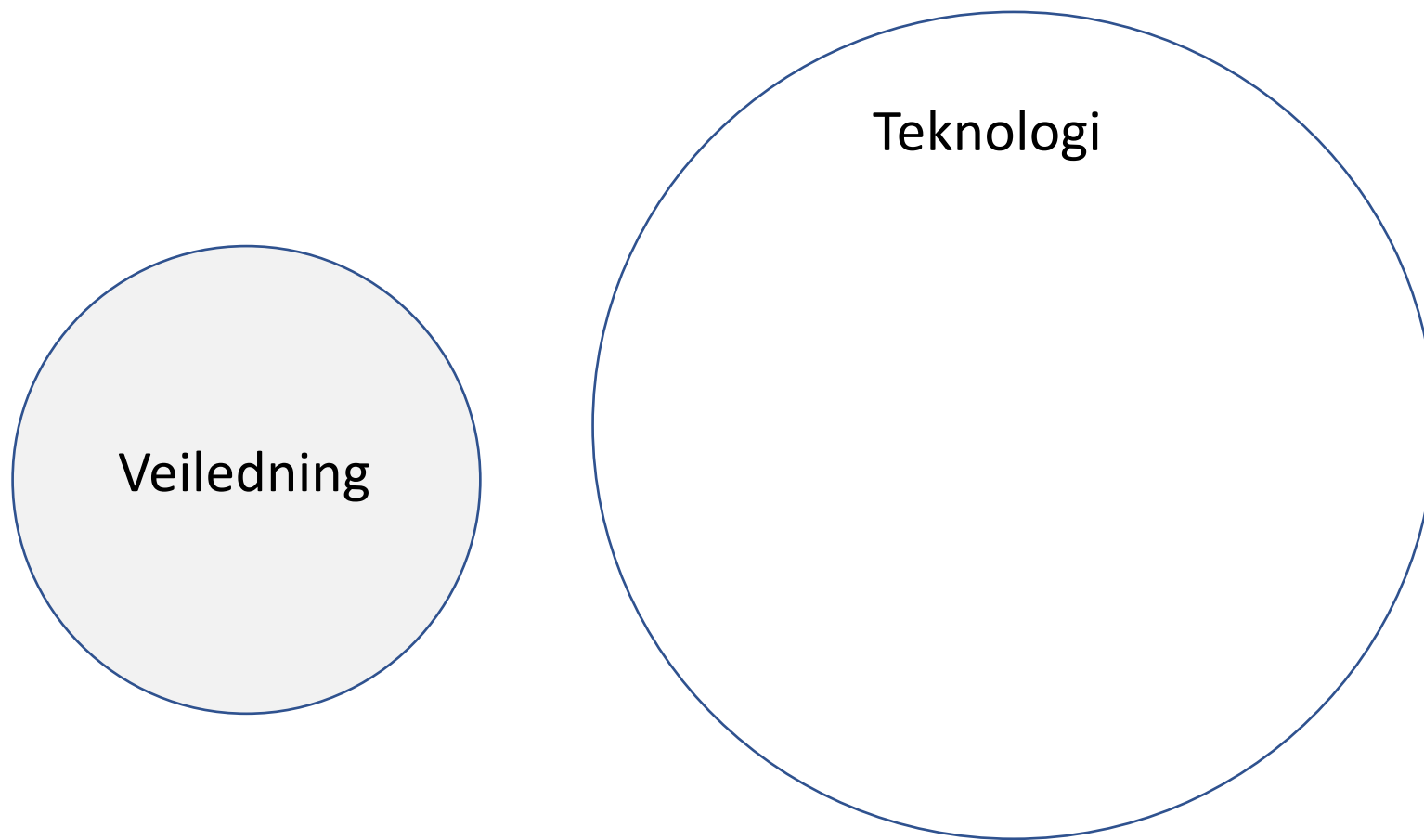
Hva kan digital teknologi brukt i en praksisveiledningssammenheng føre til?

1. Forbedring?	Improvement
2. Erstatning?	Replacement
3. Forsimpling/kvalitetssenking?	Quality reduction

Hva skjer når veiledning og teknologi kommer i berøring med hverandre?

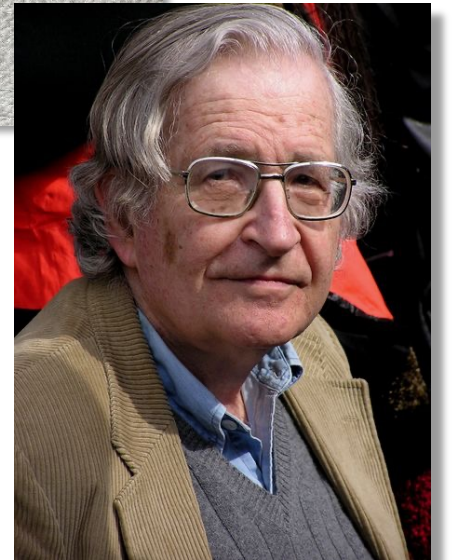

Hva skjer når veiledning foregår i teknologirike omgivelser?

- Omtrent som en hammer!

- As far as technology itself and education is concerned, technology is basically neutral. It's like a hammer. The hammer doesn't care whether you use it to build a house or whether on torture, using it to crush somebody's skull, the hammer can do either.

Noam Chomsky >>>

- Omtrent som en hammer?
- Technologies themselves are rarely neutral... Technology is not created in a vacuum. When technology is created, it is built with the developers' worldviews, values, beliefs, and assumptions embedded into the technology and revealed through the activities supported and encouraged when individuals use the technology.

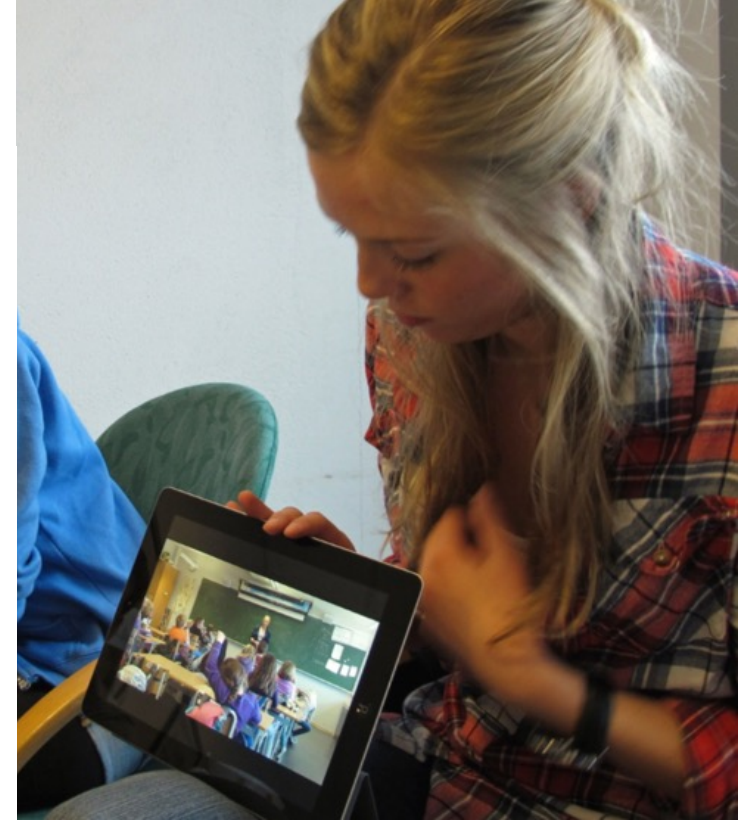
- Omtrent som en hammer?
- Technologies themselves are rarely neutral... Technology is not created in a vacuum. When technology is created, it is built with the developers' worldviews, values, beliefs, and assumptions embedded into the technology and revealed through the activities supported and encouraged when individuals use the technology.

For 13 år siden...

Nettbrett som redskap for observasjon og veiledning av lærerstudenter

2013-2014

Resultat: Radikal kvalitetsheving

Hovedtemaer	Underkategorier
a. Studenter og veileders erfaringer av kvalitet i veiledningsprosessen	1. Mer valide og rikholdige observasjoner
	2. Høyere motivasjon, konsentrasjon og engasjement
	3. Ærligere og tydeligere tilbakemeldinger
	4. Mer utstrakt deling av observasjoner og synspunkter
	5. Bedre hukommelse, sammenheng og kontinuitet
	6. Forenkling og strukturering
	7. Bedre forberedelse til veiledningen
	8. Mer refleksjon og høyere læringsutbytte
b. Studenter og veileders erfaringer med utfordringer	1. Behov for en skreddersydd programvare
	2. Bedre veiledningspedagogisk utnyttelse av nettbrettets potensiale
	3. Motforestillinger mot bruken av nettbrett

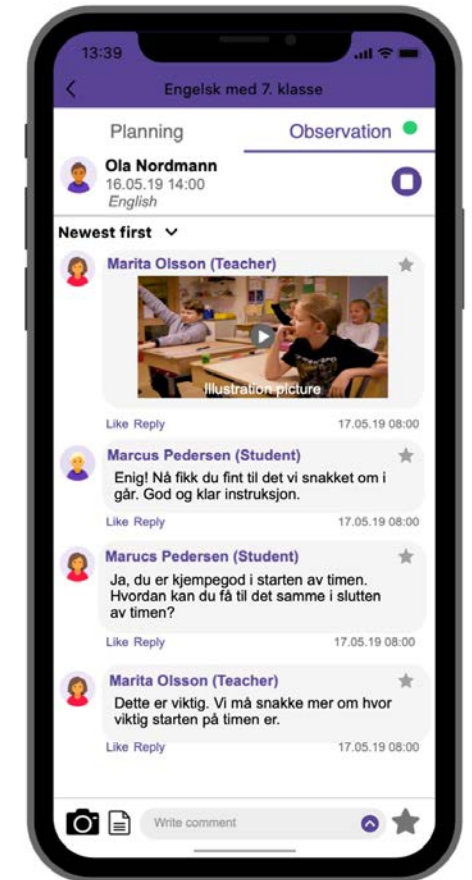
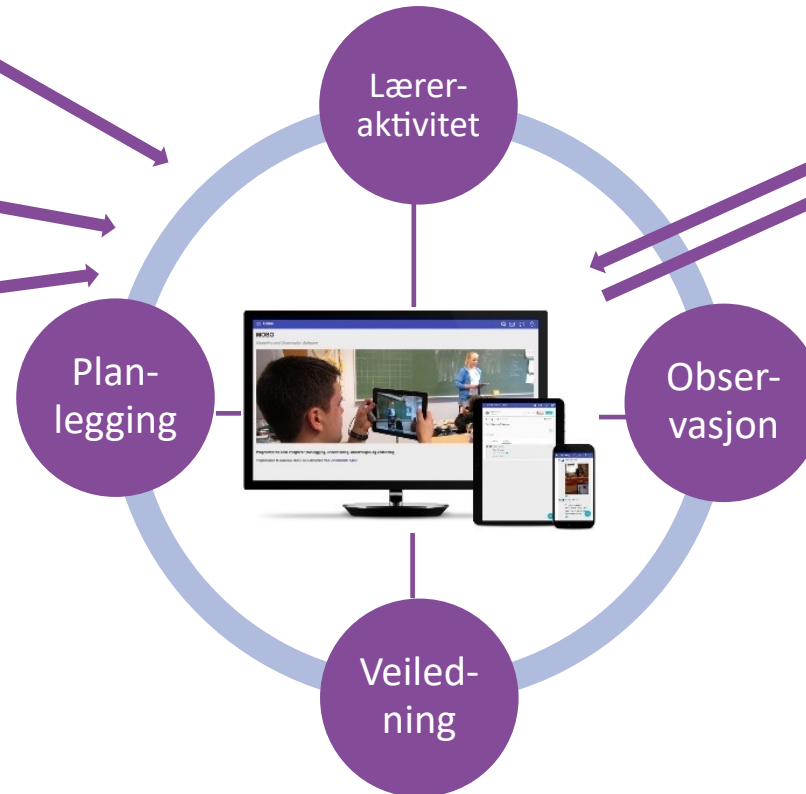
Programvare for praksisveiledning

Multimodal

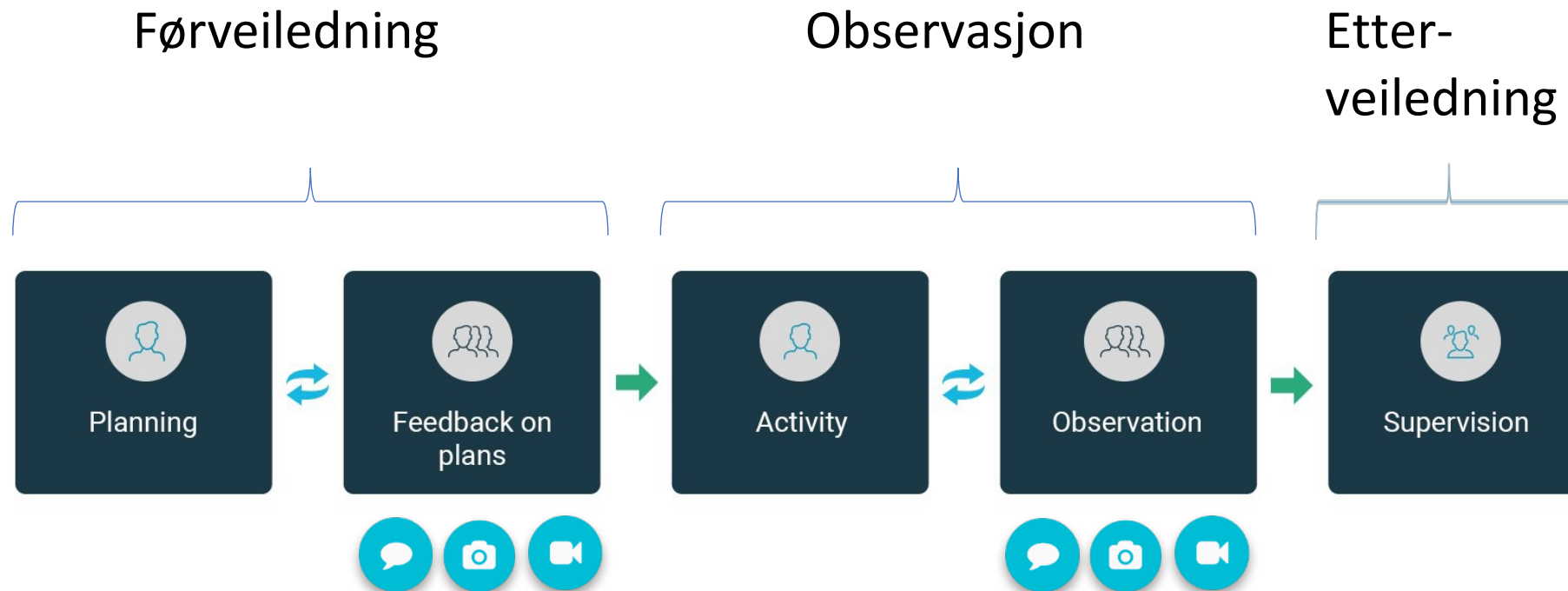
BYOD

Cross
platform

Behov for en
skreddersydd
programvare!

Veiledningsprosessen

Tradisjon + Teknologi
Analog + Digital

Utprøving av MOSO – påvirkning på veilednings-prosessens kvalitet

Forskningsprosjekt ved tre nordiske lærerutdanninger, 36 praksisveiledningsgrupper

Petter Mathisen
UiA

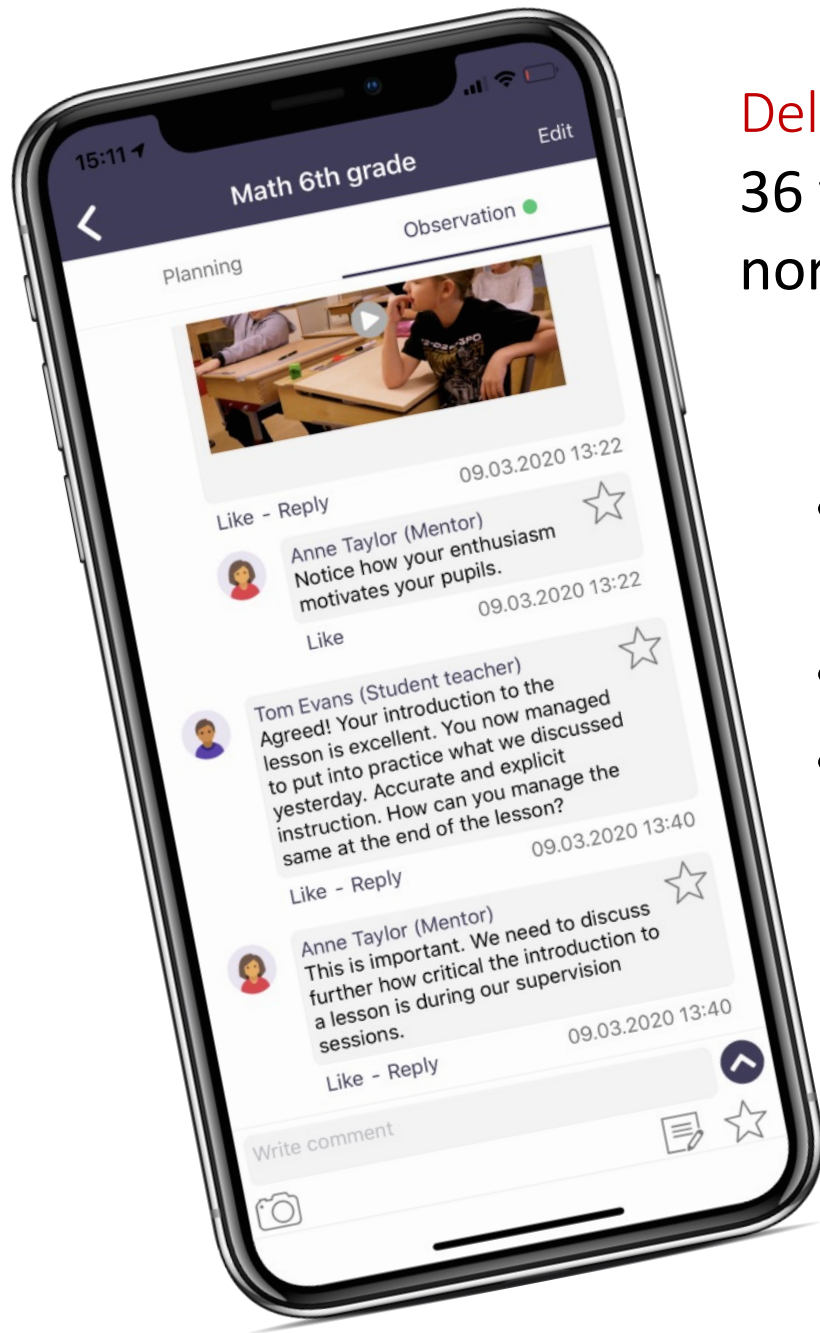
Cato Bjørndal
UiT

Ann-Kristin Wennergren
HiH

Fredrik Thornberg
HiH

Deltakere utprøving:

36 veiledningsgrupper (56 veiledere, 112 studenter), ved 3 nordiske grunnskolelærerutdanninger.

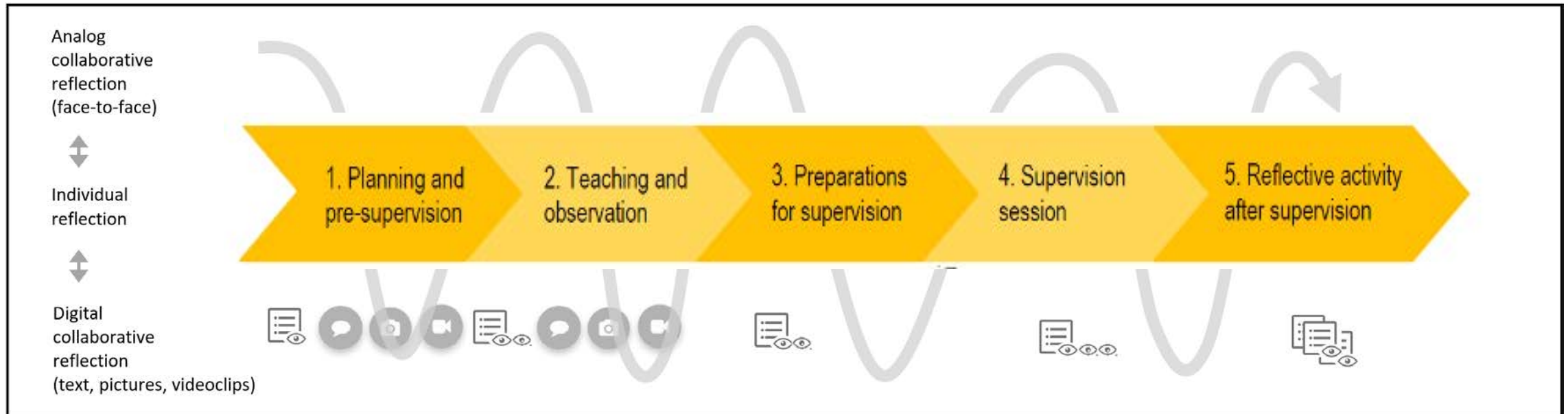
Metode:

- Anonym spørreundersøkelse, veiledere (84 % svarprosent) og studenter (88 % svarprosent).
- 8 fokusgrupper med veiledere (35) og studenter (45).
- Tematisk analyse av kvalitative data (survey og fokus gr.)

Hovedfunn:

- A. Gruppene bruker programvaren på dels ulike måter igjennom veiledningsprosessen.
- B. Kvaliteten i veiledningsprosessen som helhet styrkes.
- C. Hovedutfordringer for bruk/utvikling av bruk.

Analog + Digital Tradisjon + Teknologi

Aktuelle publikasjoner:

- Wennergren, A.-C., Nehez, J., Nagy, C., Godolakis, H. C., Nilsson, L., & Wirén, F. (2023). Trepertssamtal med digitala observationsunderlag – en framgångsfaktor för lärarstudenters deltagande och resonemang. *Nordisk Tidsskrift I Veiledningspedagogikk*, 8(1), 1–15. <https://doi.org/10.15845/ntvp.v8i1.3703>
- Bjørndal, C. R. P., Mathisen, P., Wennergren, A.-C., & Thornberg, F. (2023). Exploring the use of technology designed to support the supervision process in teacher training placements. *Nordisk Tidsskrift I Veiledningspedagogikk*, 8(1). <https://doi.org/10.15845/ntvp.v8i1.3745>
- Davidsson, Marika (2021). [*Fördjupad reflektion i kollegiala samtal? En aktionsforskningsstudie om kemilärares kollegiala lärande*](#). Magisteruppsats Aktionslärande Halmstad Högskola.
- Wennergren, Ann-christine & Nehez, Jaana, red. (2020). [*Drivkraft för kollegialt lärande: Observationer med MOSO och kritiska vänner. Fem undersökningar om att göra skillnad för elever*](#). enABLE Education, Ängelholms kommun, Helsingborg kommun, Linköping kommun, Halmstad kommun og MOSO AS.
- Helland, Kjell Magnar Eide. (2020). [*Rettleiingsteknologi – artefakt for struktur og samhandling i lærerutdanningspraksis*](#). MA-oppgave, Høgskolen på vestlandet, Fakultet for lærerutdanning kultur og idrett Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag.
- Hussain, Mohammad og Høvik, Magnus (2020). [*Change Management in & of Higher Education: A Case Study of MOSO Implementation*](#). MA-oppgave, Universitetet i Agder, Information systems.
- Wennergren, A., Thornberg, F., Bjørndal, C. & Mathisen, P. (2018). [*Lärarstudenters deltagande i interaktiv observation och handledning*](#). Högre utbildning, [S.l.], v. 8, n. 2, p. 72-86, nov. 2018. ISSN 2000-7558.
- Mjelde, K. & Ulvedal, M. (2018). [*En styrking av praksisopplæringen i lærerutdanningen - en studie av profesjonsutvikling støttet av håndholdt teknologi*](#). MA-oppgave, Høgskolen på Vestlandet, Avdeling for lærerutdanning.
- Mathisen & Bjørndal (2016). Tablet as a digital tool in supervision of student teachers' practical training. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 2016. Mathisen, P & Bjørndal, C. R. P. (2016). [*Tablet as a digital tool in supervision of student teachers' practical training*](#). *Nordic Journal of Digital Literacy*, Vol. 11, 4-2016 p. 227-247 ISSN online: 1891-943X
- Bjørndal, C. R. P., Mathisen, P., Thornberg, F., & Wennergren, A.-C. (2023). Challenges of the supervision process in teacher education practicum - a qualitative research review [Manuscript submitted for publication]. UiT The Arctic University of Norway
- Høigaard, R., & Mathisen P. (2008). [*Counselling in Action. Informal situated counselling in a school context*](#). *Counselling Psychology*
- Mathisen, P. & Høigaard, R. (2021). Veiledningsmetodikk - en håndbok i praktisk veiledningsarbeid, **Cappelen Damm Akademisk**; ISBN: 9788202697235

4. Added Values & Added Challenges

Studier viser så langt at
den digitale støtten i praksisveiledning bl.a.:

1. gir bedre sikring av veiledning på planlegging'
2. understøtter hele veiledningsprosessen
3. gir et rikt og mangfoldig observasjonsgrunnlag
4. bidrar til en mer kompleks og interaktiv tilbakemeldingspraksis/feedback
5. skaper dialog og mer aktive studenter igjennom veiledningsprosessen
6. styrker utviklingen av et «praksisfellesskap»
7. Systematiserer og sikrer gjennomføring, progresjon osv.
8. Studiene identifiserer også en rekke utfordringer det er viktig å ta hensyn til når slik teknologi anvendes og utvikles:
 - Personvern, **transparens**, teknologiterskel, samarbeidsutfordringer, observasjonsfokus, ..

Added Values & Added Challenges

Utfordringene knytter seg gjerne til personvern, teknologiterskel, samarbeidsutfordringer, observasjonsfokus, tekniske utfordringer, økonomiske rammer osv

Utviklingen og bruken av digitale programvarer og digital støtte ser ut til å være særlig utfordrende ved at en rekke forhold blir:

transparente – synlige – tydelige – gjennomsiktlige

- Veiledningens form og innhold
- Veiledningens indre og ytre rammer
- Veiledningens intensjon
- Veiledernes identitet og utøvelse av rolle
- Veiledernes veilederkompetanse
- Veiledningens design
- Interaksjon mellom campus og praksissted

5. FOU-basert digitalisering av veiledningsfeltet

1. Veiledningsfeltet – en digitalfri sone?
2. Hvorfor går digitaliseringen av veiledningsfeltet så sakte?
3. Hvem skal være premissleverandør og pådriver i utviklingen?
4. Hva skal til for å få til en bærekraftig «FOU-basert digitalisering av veiledningsfeltet»?
5. Hva er det neste steg? (VR, 360, AR, AI, «grønn veiledning»...)

Move slowly – watch your steps!